

TÜRKİYE'NİN NATO VE DIŞ POLİTİKA STRATEJİSİ: İSVEÇ KARARI VE İTTİFAKIN GELECEĞİ

DOÇ. DR. İSMAİL NUMAN TELCI

Başkan Vekili ORSAM

Türkiye'nin yakın zamanda İsveç'in NATO üyeliğini onaylaması, Avrupa güvenliği ve geniş NATO ittifakı için kritik bir döneme işaret etmektedir. Bu karar, sadece NATO'nun ayak izini genişletmekle ilgili değil aynı zamanda Türkiye ile ABD arasındaki stratejik ortaklığın da NATO üzerinden devam edebileceğini göstermektedir. 20 aylık duraklamanın ardından İsveç'in teklifini destekleyerek Türkiye, NATO'nun kolektif savunma ilkesine olan bağlılığını göstermiştir ve tarihsel rolünü de perçinleyerek ittifakın doğu kanadından gelebilecek tehditlere karşı genişlemesinin önündeki engeli kaldırmıştır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) yaklaşık iki yıl süren bir bekleme sürecinin ardından 23 Ocak 2024'te İsveç'in, Kuzey Atlantik Anlaşması

Örgütü (NATO) üyeliği teklifini onayladı. Bu durum Batı askerî ittifakının genişletilmesi yönünde tarihi bir gelişme olarak kayıtlara geçti ve Türkiye'nin bu konudaki kararlılığını da gösterdi. Onay, Türkiye'nin NATO içindeki stratejik

diplomatik konumlanışını ve daha geniş jeopolitik çıkarlarını yansıtan geniş çaplı tartışmalar ve müzakereler sonucunda geldi. İsveç'in NATO'ya katılım teklifinin onaylanmasını Amerika Birleşik Devletleri'nin (ABD) Türkiye'ye F-16

savaş uçaklarının satışını onaylamasına bağlayan Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın, onay belgesini hızla imzalamasıyla birlikte, Türkiye'nin NATO'nun genişleme stratejisindeki önemli rolünün daha da güçlendirilmesi

sağlanmıştır. Dolayısı ile yaşanan gelişmeler sonrasında kazan-kazan formülü işletilmiş ve Türkiye'nin Batı ittifakındaki kilit rolü taraflara yeniden hatırlatılmıştır. Bu gelişme, sadece Türkiye'nin ittifak içindeki etkisini vurgulamakla kalmamakta,

aynı zamanda Ankara'nın ulusal güvenlik çıkarları ile NATO'ya olan taahhütleri arasında koruduğu ince dengeyi de gözler önüne sermektedir. Türkiye'nin İsveç'in NATO üyeliğini onaylamasıyla aldığı bu stratejik karar, Türkiye'nin

kritik NATO içi konumunu daha geniş jeopolitik ve güvenlik yararları için kullanma kapasitesine bir kanıt olarak hizmet etmekte ve uluslararası ilişkiler, savunma ve diplomasi arasındaki karmaşık etkileşimde Türkiye'nin kapasitesini vurgulamaktadır.

İsveç'in NATO üyeliğinin Türkiye tarafından onaylanmasına bağlı olan F-16 anlaşması, ittifak içindeki diplomatik anlaşmalar ile savunma iş birliğinin birbiriyle ne kadar iç içe olduğunu da ortaya koymaktadır. Ayrıca ABD ile girilen ilişkiler, Türkiye'nin NATO içindeki rolünü yönlendirirken savunma duruşunun bölgesel belirsizlikler arasında güçlü kalmasını sağlama konusundaki stratejik hesaplamalarına da işaret etmektedir.

TÜRKİYE'NİN İSVEÇ KARARI VE ABD İLE İLİŞKİLER

Türkiye'nin yakın zamanda İsveç'in NATO üyeliğini onaylaması, Avrupa güvenliği ve geniş NATO ittifakı için kritik bir döneme işaret etmektedir. Bu karar, sadece NATO'nun ayak izini genişletmekle ilgili değil aynı zamanda Türkiye ile ABD arasındaki stratejik ortaklığın da NATO üzerinden devam edebileceğini göstermektedir. 20 aylık duraklamanın ardından İsveç'in teklifini destekleyerek Türkiye, NATO'nun kolektif savunma ilkesine olan bağlılığını göstermiştir

ve tarihsel rolünü de perçinleyerek ittifakın doğu kanadından gelebilecek tehditlere karşı genişlemenin önündeki engeli kaldırmıştır. Bu bağlamda her ne kadar Rusya ile güçlü ilişkilere sahip olsa da Türkiye, NATO ve Batı ittifakı içerisindeki endişeleri paylaştığını ve genişleme kararını desteklediğini son onay ile de doğrulamıştır. Bu durum Türkiye'nin Batı-Rusya arasındaki hassas dengeyi uluslararası alandaki otonomisini artırma üzerine devam ettirdiğine işaret etmektedir. Dünyanın en güçlü ordularından birisine sahip olan Türkiye son yıllarda askerî teknolojilerde gösterdiği ilerleme ile savunma kapasitesini de güçlendirmiş ve NATO için vazgeçilmez ortaklardan birisi olarak konumunu pekiştirmiştir.

Aynı zamanda bu hamle, ABD'nin Türkiye'ye F-16 savaş uçakları satmayı kabul etmesiyle kanıtlandığı üzere, Türkiye'nin askerî kapasitelerinin artırılmasıyla yakından bağlantılıdır. Hatırlanacağı üzere Türkiye, İsveç'in NATO'ya üyeliği

ve diğer bazı dış politika konularındaki görüş ayrılıklarından dolayı ABD ile bir süredir inişli çıkışlı ilişkilere sahipti. İsveç'in üyeliğinin onaylanmasını takiben Washington'un Ankara'ya karşı pozisyonunda değişikliğe gittiği ve daha uzlaşmacı bir tavır içinde olmaya başladığı gözlemlenmektedir. Bu anlaşma, Türkiye'nin ulusal güvenlik çıkarlarını ileri sürme ile bunları geniş ittifak hedefleriyle uyumlu hâle getirme arasında koruduğu hassas dengenin bir göstergesi olarak da değerlendirilebilir. İsveç'in NATO üyeliğinin Türkiye tarafından onaylanmasına bağlı olan F-16 anlaşması, ittifak içindeki diplomatik anlaşmalar ile savunma iş birliğinin birbiriyle ne kadar iç içe olduğunu da ortaya koymaktadır. Ayrıca ABD ile girilen ilişkiler, Türkiye'nin NATO içindeki rolünü yönlendirirken savunma duruşunun bölgesel belirsizlikler arasında güçlü kalmasını sağlama konusundaki stratejik hesaplamalarına da işaret etmektedir. Dolayısıyla Türkiye'nin hamleleri, NATO'nun

kolektif güvenlik mekanizmalarını güçlendirme ve ABD ile savunma iş birliğini ilerletme hedefiyle çok yönlü bir stratejiyi yansıtmakta bu da bölgesel istikrar ve güvenlik için temel bir direk olarak kabul edilmektedir.

BÖLGESEL İSTİKRAR VE NATO'NUN STRATEJİK KONUMLANIŞI

Türkiye'nin İsveç'in NATO üyeliğini desteklemesi, bölgesel istikrar ve ittifakın Avrupa'daki stratejik konumlanışına önemli katkılarda bulunmaktadır. Bu destek sadece NATO'nun doğu kanadını güçlendirmekle kalmamakta aynı zamanda özellikle Rusya'nın Ukrayna'daki iddialı eylemleri ışığında Türkiye'nin potansiyel tehditlere karşı Avrupa güvenliği ile ilgili rolünü sağlamaktadır. Diğer bir ifade ile Rusya'yı alternatif küresel güç olarak reddetme gibi bir yanlışa sürüklenmesi de Ukrayna işgalinde olduğu üzere bu aktörün revizyonist amaçlarının da farkında olan Ankara, Moskova ile kontrollü bir bütünleşme stratejisini sürdürmektedir. Bu eylem NATO'nun kolektif savunma kapasitelerini artırmanın ötesinde, ittifakın Avrupa'nın kuzeyinde savunma ve caydırıcılığı güçlendirebilecek ulusları dâhil etmeye hazır olduğuna da işaret etmektedir. Bu aşamada Türkiye'nin NATO'nun ve dolayısıyla Avrupa'daki ittifak yapısının geleceğinin korunmasında kritik bir rolü olduğu ifade edilebilir. Öte yandan bu hamleye stratejik önem kazandıran bir diğer boyut ise NATO'nun vizyonuyla uyumlu olması ve daha güvenli ve bütünleşik bir Avrupa güvenlik mimarisine doğru yönelmesidir.

Bu durum ittifakın yeni güvenlik zorluklarına uyum sağlama taahhüdüne olan açık katkısıdır.

Türkiye'nin İsveç'in NATO'ya üyelik teklifini desteklerken ABD ile bir savunma anlaşmasını garanti altına alması, Ankara'nın Doğu ve Batı arasındaki ittifaklarını dengeleyen jeopolitik stratejisini göstermektedir. Bu manevra sadece Türkiye'nin artırılmış askeri kapasiteleri aracılığıyla acil güvenlik ihtiyaçlarını karşılamasını desteklemekle kalmamakta aynı zamanda Türkiye'yi ittifakın genişlemesi ve stratejik yönü üzerinde önemli bir etkiye sahip kritik bir NATO üyesi olarak konumlandırmaktadır. Zor bir stratejik denge olmasına rağmen belirli bir merkeze bağlı kalmaktan ziyade üzerindeki baskıyı hafifletme ve küresel/bölgesel otomisini güçlendirme anlamında gerekli olan Batı-Rusya dengesini dış politikada sürdürme seçeneği, Ankara'nın S-400 kararında olduğu gibi NATO'nun İsveç'i dâhil ederek genişlemesini onaylama gibi kritik kararda da kendisini hissettirmiştir. Hem NATO üyeleri hem de bölgesel güçlerle olan ilişkilerini yönlendirerek Türkiye, jeopolitik statüsünü güçlendirmeyi ve hızla gelişen uluslararası bir sistemde çıkarlarını korumayı amaçlamaktadır.

STRATEJİK İTTİFAKLAR VE KÜRESEL ETKİ

NATO'daki stratejik manevraları, İsveç'in üyeliğinin onaylanması ve ABD ile bir savunma anlaşmasının sağlanması gibi son dönemdeki dış politika hamleleri, Türkiye'nin daha geniş dış politika hedefleriyle, özellikle Ortadoğu'ya yaklaşımıyla uyumludur. Askeri kapasitelerini

güçlendirerek ve NATO içindeki rolünü iddia ederek Türkiye Ortadoğu'daki bölgesel etkisini ve güvenlik duruşunu artırmayı hedeflemektedir. Bu yaklaşım, Türkiye'nin karmaşık bölgesel dinamikleri daha iyi yönlendirmesine, güç tahminlerini daha iyi yönetmesine, güney sınırlarından kaynaklanan güvenlik zorluklarını ve terörle mücadeleyi daha iyi şekilde ele almasına olanak tanıyabilecektir.

Türkiye'nin İsveç'in NATO üyeliğini onaylaması ve ABD ile savunma anlaşması yapması, uluslararası arenada stratejik bir manevra olarak değerlendirilmelidir. Bu adımlar, Türkiye'nin hem Doğu hem de Batı ile olan ittifaklarını dengeli bir şekilde yönetme yeteneğini ve jeopolitik stratejisindeki dengelemeyi göstermektedir. Türkiye, askeri kapasitesini artırarak ve NATO içindeki rolünü pekiştirerek ittifakın genişlemesi ve stratejik yönü üzerinde önemli bir etkiye sahip olmuş ve böylece kendini ittifakın kritik bir üyesi olarak konumlandırmıştır. Türkiye'nin bu stratejik manevraları, NATO'nun kolektif savunma ilkesine olan bağlılığını pekiştirirken aynı zamanda Ortadoğu'daki karmaşık dinamikler arasında hareket kabiliyetini güçlendirerek bölgesel ve uluslararası düzeyde güvenlik ve istikrarın sağlanmasında kilit bir role sahip olduğunu kanıtlamaktadır.

Sonuç olarak bu gelişmeler, Türkiye'nin uluslararası ilişkilerdeki stratejik konumunu daha da pekiştiren hem NATO içinde hem de bölgesel etki alanında gücünü artıran önemli adımlar olarak görülebilecektir. ■